

Στην Άγια Νάπα τη θαλασσοφίλητη...

Καράβι της Κερύνειας, άνοιξε πανιά!

Υλικό προετοιμασίας των μαθητών, πριν την εκπαιδευτική τους επίσκεψη στο μουσείο “Thalassa”

A. Μύθοι

• **Γέννηση της θεάς Αφροδίτης**

Οι αρχαίοι Έλληνες λάτρευαν τη φυσική ομορφιά και το σωματικό κάλλος και επομένως, φυσικό ήταν να πλάσουν μια θεότητα, που θα προσωποποιούσε και θα προστάτευε την ομορφιά σε όλες της τις εκφάνσεις. Για το λόγο αυτό έπλασαν την Αφροδίτη, η οποία συμβόλιζε το αιώνιο κάλλος.

Ο επικρατέστερος μύθος για την προέλευσή της, αναφέρει ότι αυτή γεννήθηκε σε μια ακτή της Πάφου στην Κύπρο, με την ονομασία “Πέτρα του Ρωμιού”. Από εκεί, ο άνεμος Ζέφυρος την έσπρωξε με ένα απαλό φύσημα στη θάλασσα, μέσα σε κατάλευκα αφρισμένα κύματα. Την υποδέχτηκαν οι Ώρες, οι οποίες την έντυσαν με πλούσια ενδύματα από πορφύρα και μετάξι. Ακολούθως, έπλεξαν τα μαλλιά της και τα στερέωσαν με μια μαλαματένια πόρπη (καρφίτσα). Για να της δώσουν ακόμα πιο επιβλητική όψη, στόλισαν το λαιμό της με πολύτιμα περιδέραια και της φόρεσαν μαργαριταρένια σκουλαρίκια. Όταν τελείωσαν, τη μετέφεραν στον Όλυμπο. Όλοι οι θεοί θαμπώθηκαν από την ομορφιά της, και πολλοί ήθελαν να την κάνουν γυναίκα τους.

“Η γέννηση της Αφροδίτης”, Σάντρο Μποτιτσέλλι

- **Ο Αρίωνας και το δελφίνι**

Ο Αρίωνας ήταν σπουδαίος ποιητής και μουσικός στην αρχαιότητα. Είχε γίνει γνωστός σε όλη την Ελλάδα, για την εξάισια μουσική του, η οποία μάγευε αυτούς που την άκουγαν. Ο άρχοντας της Κορίνθου, Περίανδρος, τον φιλοξενούσε για μεγάλα χρονικά διαστήματα στο παλάτι, για να απολαμβάνει τις μοναδικές μελωδίες του. Σύμφωνα με το μύθο, όταν έγιναν μουσικοί αγώνες στη Σικελία, ο Αρίωνας πήρε την πρώτη θέση και έλαβε πολλά και πλούσια δώρα, ως βραβείο για τη νίκη του. Φόρτωσε λοιπόν τα δώρα του σε ένα πλοίο, και ξεκίνησε για να επιστρέψει στην Κόρινθο.

Οι ναύτες όμως, οι οποίοι ήξεραν ότι το καράβι μετέφερε πολύτιμο φορτίο, αποφάσισαν να πετάξουν τον Αρίωνα στη θάλασσα, για να κλέψουν τους θησαυρούς. Ο Αρίωνας τους παρακάλεσε, τότε, να τον αφήσουν να τραγουδήσει μια τελευταία φορά, παίζοντας τη λύρα του. Το τραγούδι του μάγεψε τα δελφίνια, που έπαιζαν γύρω από το πλοίο, τα οποία μαζεύτηκαν να τον ακούσουν, απολαμβάνοντας τη μελωδική του φωνή.

Έτσι, όταν οι ναύτες τον πέταξαν στη θάλασσα, ένα από τα δελφίνια τον πήρε στην πλάτη του και τον μετέφερε με ασφάλεια στη στεριά. Ο Αρίωνας τότε πήγε στην Κόρινθο, στον ηγεμόνα Περίανδρο, και του διηγήθηκε τι είχε συμβεί. Όταν οι ναύτες έφτασαν στην Κόρινθο, υποχρεώθηκαν μπροστά στον άρχοντα Περίανδρο να ομολογήσουν την αλήθεια. Επέστρεψαν τα πολύτιμα δώρα στον Αρίωνα και δέχτηκαν την τιμωρία τους βάσει του νόμου.

- **Αργοναύτες και Συμπληγάδες Πέτρες**

Στην Ιωλκό, παραθαλάσσια πόλη της Θεσσαλίας, βασίλευε ο Πελίας, ο οποίος είχε αρπάξει με αυθαίρετο τρόπο την εξουσία από τον αδελφό του, τον Αίσονα. Ο Πελίας, αν και κατείχε το θρόνο, ανησυχούσε συνεχώς για την ασφάλεια και την εξουσία του. Η ανησυχία του αυτή μεγάλωσε, όταν ο

αδελφός του απέκτησε ένα γιο, τον Ιάσονα, ο οποίος θα μπορούσε να διεκδικήσει το θρόνο, όταν ενηλικιωνόταν.

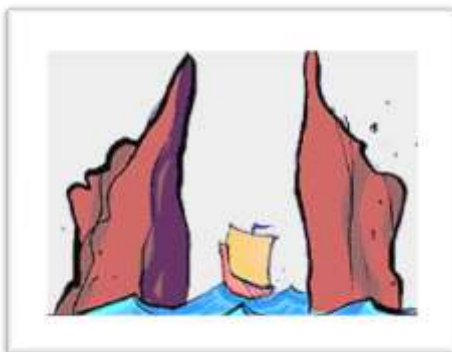
Οι γονείς του Ιάσονα, για να προστατέψουν το παιδί τους από το μοχθηρό του θείου, τον παρέδωσαν στον Κένταυρο Χείρωνα, για να τον αναθρέψει. Όταν ο Ιάσοντας έγινε είκοσι χρόνων, αφού έμαθε την αλήθεια για το θείο του, παρουσιάστηκε μπροστά του και του πρότεινε ένα σχέδιο ειρηνικής μοιρασιάς της εξουσίας. Ο Πελίας, μη έχοντας σκοπό να παραδώσει την εξουσία στον ανιψιό του, σκαρφίστηκε ένα πονηρό σχέδιο.

Είπε στον Ιάσονα ότι, σύμφωνα με εντολή του μαντείου των Δελφών, έπρεπε να στείλει ένα καράβι στη μακρινή Κολχίδα, για να πάρει το χρυσόμαλλο δέρας. Μονάχα έτσι θα μπορούσε να ησυχάσει η ψυχή του Φρίξου, που είχε παρουσιαστεί ανήσυχη στον ύπνο του και ζητούσε την παρέμβασή του. Υποσχέθηκε λοιπόν στον Ιάσονα πως μόλις επέστρεφε από το ταξίδι αυτό με το χρυσόμαλλο δέρας, θα του παρέδιδε το θρόνο. Ο Πελίας, βέβαια, υπολόγισε ότι ο ανιψιός του δε θα κατάφερνε να επιστρέψει ζωντανός από το δύσκολο και μακρινό αυτό ταξίδι.

Ο Ιάσοντας, με τη βοήθεια της θεάς Αθηνάς, έδωσε τις κατάλληλες οδηγίες, για να κατασκευαστεί ένα γερό και ανθεκτικό καράβι, που πήρε το όνομα “ΑΡΓΩ”. Αφού στελεχώθηκε με εκλεκτούς νέους από όλη την Ελλάδα, το καράβι ξεκίνησε το ταξίδι του.

Ένα από τα εμπόδια που έπρεπε να υπερπηδήσουν οι Αργοναύτες στη θαλάσσια περιπλάνησή τους ήταν οι Συμπληγάδες Πέτρες. Κανένας θνητός δεν είχε καταφέρει να περάσει από κει. Οι αέριδες στην περιοχή ήταν πάντοτε τόσο δυνατοί, ώστε οι θεόρατοι βράχοι που βρίσκονταν στις δυο μεριές του στενού θαλάσσιου περάσματος, δεν άντεχαν στην ορμή τους και άρχιζαν να χτυπιούνται μεταξύ τους. Ήταν αδύνατο λοιπόν να περάσει κάποιο καράβι από εκείνο το πέρασμα.

Οι Αργοναύτες ζήτησαν τη συμβουλή του μάντη Φινέα, για να μπορέσουν να συνεχίσουν το ταξίδι τους. Σύμφωνα με τις υποδείξεις του, άφησαν ένα περιστέρι να περάσει από το στενό. Μόλις διαπίστωσαν ότι το πουλί είχε καταφέρει με επιτυχία να πετάξει μέσα από το πέρασμα, άρχισαν με δύναμη να κωπηλατούν, προτού οι βράχοι αρχίσουν να ξανασιμίσουν. Με τον τρόπο αυτό η “ΑΡΓΩ” κατόρθωσε σχεδόν αλώβητη να συνεχίσει το ταξίδι της.

- **Αίολος και Οδυσσέας**

Αφού έφυγαν από το νησί του Κύκλωπα Πολύφημου, ο Οδυσσέας και οι σύντροφοί του μετά από πολλές ταλαιπωρίες κατάφεραν να αράξουν στο νησί του Αιόλου, θεού των ανέμων. Αφού φιλοξενήθηκαν εκεί για ένα μήνα, άρχισαν πάλι να νοσταλγούν την πατρίδα τους Ιθάκη, και έτσι, αποφάσισαν πως έπρεπε να συνεχίσουν το ταξίδι τους. Ο Οδυσσέας ζήτησε από τον Αίοιο να τους βοηθήσει να φτάσουν με ασφάλεια στο νησί τους.

Ο θεός του έδωσε ένα ασκί, μέσα στο οποίο είχε κλείσει όλους τους ενάντιους ανέμους. Είχε αφήσει μονάχα το Ζέφυρο, που θα φυσούσε απαλά, για να οδηγήσει τα πλοία στον προορισμό τους.

Ο Οδυσσέας έδωσε εντολή στους συντρόφους του να μην ανοίξουν το ασκί. Καθώς πλησίαζαν στην Ιθάκη, κάποια στιγμή τον πήρε ο ύπνος. Τότε, κάποιοι από τους συνταξιδιώτες του θέλησαν να ανοίξουν το ασκί, πιστεύοντας ότι μέσα είχε χρυσάφι και πολύτιμα δώρα. Ήθελαν κι αυτοί να πάρουν μερίδιο από τους υποτιθέμενους θησαυρούς.

Αμέσως τότε ξεχύθηκαν φοβεροί άνεμοι και σηκώθηκαν τεράστια κύματα. Κάποια από τα καράβια βούλιαξαν, ενώ το καράβι του Οδυσσέα πάλευε με τα κύματα για μέρες πολλές. Η περιέργεια και η απληστία απομάκρυναν τους Ιθακίτες από την πατρίδα τους. Οι περιπέτειές τους δεν είχαν φτάσει ακόμα στο τέλος τους.

- **Γοργόνα Θεσσαλονίκη**

Σύμφωνα με το μύθο, θέλοντας ο Μέγας Αλέξανδρος να εξασφαλίσει την αθανασία, για να χαρεί τις κατακτήσεις του, κατόρθωσε με μύριους κινδύνους να εξασφαλίσει το αθάνατο νερό. Δε φρόντισε όμως να το φυλάξει σε ασφαλές μέρος. Έτσι, η αδελφή του Θεσσαλονίκη, από άγνοια, το έχυσε. Όταν ο Αλέξανδρος το έμαθε, τόσο πολύ εξαγριώθηκε, που την καταράστηκε από τη μέση και κάτω να μεταμορφωθεί σε ψάρι και να τριγυρνά σε όλη της τη ζωή στα πελάγη. Από τότε, η γοργόνα Θεσσαλονίκη

παραδέρνεται μέσα στα κύματα, κυνηγημένη από τύψεις για το φοβερό σφάλμα της. Όταν συναντά κάποιο καράβι στη θάλασσα, αγωνιώντας για την τύχη του αδελφού της, το σταματά και ρωτά τους ναύτες: “Ζει ο βασιλιάς Αλέξανδρος;”. Αν οι ναύτες απαντήσουν ότι αυτός έχει πεθάνει, τότε η γοργόνα θεριεύει και με την ουρά της προκαλεί τέτοια τρικυμία, που βυθίζει το πλοίο. Αντίθετα, αν οι ναυτικοί της δώσουν την απάντηση που αναμένει, “Ζει και βασιλεύει, και τον κόσμο κυριεύει”, τότε η γοργόνα μεταμορφώνεται σε μια πανέμορφη κόρη, η οποία χάνεται στο πέλαγο, τραγουδώντας και παίζοντας τη λύρα της.

B. Ναυάγιο “Κερύνεια”

❖ **Ενάλια Ανασκαφή**

- Το Νοέμβριο του 1965 ο **Αντρέας Καριόλου** εντοπίζει τυχαία στο βυθό, στα ανοιχτά της Κερύνειας, αρκετούς αμφορείς. Λόγω όμως μεγάλης θαλασσοταραχής, υποχρεώνεται να βγει στην επιφάνεια, χωρίς να πάρει σημάδια για την επανεντόπισή τους.

- Χρειάστηκαν τρία χρόνια προσπαθειών, για να μπορέσει ο Α. Καριόλου και οι συνεργάτες του να εντοπίσουν ξανά το αρχαίο **ναυάγιο**. Το 1968 αρχίζει η **ενάλια ανασκαφή** του ναυαγίου. Στην αρχαιολογική ομάδα συμμετέχουν εθελοντές από αρκετές χώρες, υπό την εποπτεία του καθηγητή Michael Katsev.

- Αρχικά, απομακρύνεται από το βυθό το παχύ στρώμα από θαλάσσια φυτά και η λάσπη, ώστε να μπορέσουν οι αρχαιολόγοι να ανασύρουν με προσοχή τα **ευρήματα**.
- Μετά από δύο καλοκαίρια προσεχτικής ανασκαφής, οι αρχαιολόγοι αντικρίζουν το σκελετό του βυθισμένου караβιού. Είναι ο **καλύτερα διατηρημένος σκελετός αρχαίου ναυαγίου**, αφού η λάσπη και η άμμος το προστάτεψαν για 2 000 χρόνια.
- Ξεκινά η ανέλκυση του караβιού. Η διαδικασία αυτή προϋποθέτει μεγάλη προσοχή και υπομονή, αφού τα ξύλα του σκαριού, έχοντας απορροφήσει πολύ νερό, δεν είναι πια μια στερεή μάζα. Οι αρχαιολόγοι τα ανασύρουν από το βυθό και ακολούθως, τα τοποθετούν σε μια δεξαμενή. Εκεί, απομακρύνεται το αλάτι και η άμμος. Στη συνέχεια, αρχίζει η χημική συντήρηση του караβιού.

❖ Ευρήματα Ανασκαφής

- **404 αμφορείς:** ανασύρθηκαν τρία βασικά είδη αμφορέων → α. **μικροί αμφορείς Ρόδου** β. **μεγάλοι αμφορείς Ρόδου** γ. **αμφορείς Σάμου**. Το γεγονός αυτό μαρτυρεί πως φορτώθηκαν από διάφορα λιμάνια, με ανάλογο από τον τόπο φόρτωσης εμπόρευμα.

- **10 000 αμύγδαλα:** η μεγάλη ποσότητά τους υποδεικνύει πως μεταφέρονταν ως εμπόρευμα, και οδηγεί τους αρχαιολόγους στο συμπέρασμα ότι το καράβι ήταν **εμπορικό**.

- **29 μυλόπετρες:** το γεγονός ότι βρέθηκε μονός αριθμός μυλόπετρων και το ότι ελάχιστες από αυτές είχαν τις απαραίτητες εισδοχές για το ξύλο, που θα χρησίμευε ως λαβή για αυτούς που θα γύριζαν τις πέτρες, οδήγησαν στην

υπόθεση ότι οι μυλόπετρες δε μεταφέρονταν ως εμπόρευμα, αλλά χρησιμοποιούνταν ως **έρμα** (σαβούρα) του καραβιού.

- **4 μικρά πιάτα, 4 κούπες για νερό, 4 δοχεία λαδιού, απομεινάρια από 4 ξύλινα κουτάλια:** υπολογίζεται από τα σκεύη φαγητού που βρέθηκαν, ότι το πλήρωμα του πλοίου αποτελούσαν τέσσερα άτομα.

- **Βαρίδια για δίχτυα:** οι αρχαιολόγοι υπολογίζουν πως το πλήρωμα ψάρευε κατά τη διάρκεια του ταξιδιού, για να καλύψει μέρος των καθημερινών διατροφικών αναγκών.
- **8 κεφαλές ακοντίων:** κάποιες από αυτές ήταν λυγισμένες από κτυπήματα στο αρχαίο σκαρί. Βάσει αυτού, οι αρχαιολόγοι διατυπώνουν την υπόθεση ότι η αιτία του ναυαγίου πιθανό να ήταν πειρατική επίθεση. Η υπόθεση ενισχύεται από το γεγονός ότι στο καράβι δε βρέθηκαν πολύτιμα αντικείμενα και από το ότι εντοπίστηκαν μονάχα 7 χάλκινα νομίσματα.

❖ **Χρονολόγηση**

- Οι εργαστηριακές εξετάσεις έδειξαν ότι η χρονολόγηση του καραβιού ανάγεται στα **ελληνιστικά χρόνια**. Τα αμύγδαλα που κουβαλούσε το εμπορικό πλοίο κόπηκαν από την αμυγδαλιά γύρω στα 288 π.Χ. Το ίδιο το καράβι όμως, όπως δείχνει η χρονολόγηση της ξυλείας του, είχε κατασκευαστεί μέχρι και 100 χρόνια νωρίτερα.

❖ **Σπουδαιότητα Ναυαγίου**

- Το καράβι της Κερύνειας θεωρείται από την αρχαιολογική κοινότητα ως **εύρημα μοναδικής αξίας**, γιατί κάτω από το προστατευτικό στρώμα της άμμου, διατηρήθηκε ένα σχεδόν ολόκληρο **εμπορικό καράβι**. Πριν από τον εντοπισμό του συγκεκριμένου ναυαγίου, ελάχιστες πληροφορίες είχαν οι

επιστήμονες για τα αρχαία ελληνικά εμπορικά καράβια, αφού από τα πλείστα ναυάγια λιγοστά τμήματα των σκαριών είχαν διασωθεί.

❖ **Ναυπήγηση του “Κερύνεια II”**

- Το 1982 το *Ελληνικό Ινστιτούτο Προστασίας Ναυτικής Παράδοσης* αποφασίζει να κατασκευάσει **ακριβές ομοίωμα** του αρχαίου караβιού της Κερύνειας, κρατώντας τις **ίδιες διαστάσεις**, τα **ίδια υλικά** και τις **ίδιες μεθόδους κατασκευής**, που χρησιμοποιούσαν οι αρχαίοι караβομαραγκοί. Στόχος αυτού του εγχειρήματος της **πειραματικής αρχαιολογίας** ήταν να κατασκευαστεί ένα καράβι, για να ταξιδέψει στη Μεσόγειο, όπως ακριβώς το αρχαίο πρότυπό του. Για την ολοκλήρωση του έργου χρειάστηκε εντατική δουλειά τριών χρόνων, από ειδικούς επιστήμονες, αρχαιολόγους, ναυπηγούς και караβομαραγκούς. Αποτέλεσμα της προσπάθειας αυτής υπήρξε η κατασκευή του **“Κερύνεια II”**. Κατασκευάστηκαν, επίσης, και νέοι αμφορείς, ώστε το καράβι να μεταφέρει το ίδιο φορτίο με το αρχαίο πρωτότυπο. Έτοιμο πια, το “Κερύνεια II” αρχίζει τα **πειραματικά του ταξίδια**.

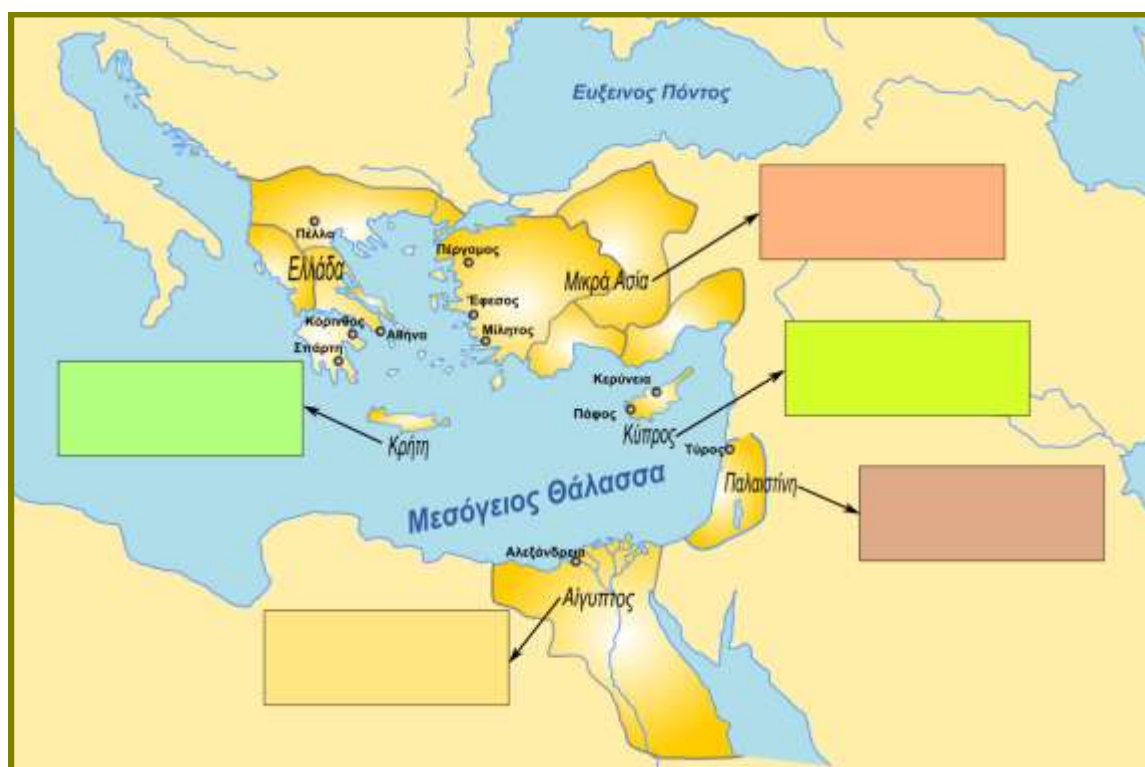
- Σήμερα, το “Κερύνεια II”, αποκαμωμένο από τις θαλάσσιες περιπλανήσεις του, αναπαύεται στο φιλόξενο μουσείο “Thalassa” στην Αγία Νάπα και προσμένει καρτερικά το γυρισμό στην αγκαλιά της Κερύνειας. Μέχρι τότε θα αποτελεί σύμβολο του αγώνα μας για επιστροφή στη χειμαζόμενη πατρίδα.

Γ. Εμπορικές Συναλλαγές στην Ανατολική Μεσόγειο

- Κατά τα ελληνοιστικά χρόνια υπήρχαν ανεπτυγμένες **εμπορικές συναλλαγές** ανάμεσα στους λαούς της ανατολικής Μεσογείου. Μέσω του **ανταλλακτικού εμπορίου**, οι χώρες εξήγαγαν τα προϊόντα, που παράγαν ως πλεόνασμα, και παράλληλα εισήγαγαν προϊόντα, τα οποία είχαν ανάγκη.
- Οι παρακάτω περιοχές εξήγαγαν τα ακόλουθα:
Κύπρος → **χαλκός**
Μικρά Ασία → **κασσίτερος**
Κρήτη → **μινωικά αγγεία, λάδι, κρασί**
Μήλος → **οψιδιανός**
Αίγυπτος → **φαγεντιανή, αλάβαστρο, ασήμι, χρυσάφι**
Παλαιστίνη → **ελεφαντόδοντο, αρωματικά έλαια**

(Σημ: Μπορείτε να ανατρέξετε στο βιβλίο Ιστορίας της Γ' τάξης, β' τεύχος, "Από τον πηλό στο μέταλλο", σ. 26-29, για να θυμηθούν τα παιδιά τις εμπορικές σχέσεις της Κύπρου με τους γύρω λαούς)

Δ. Ποίημα

“Η Επάνοδος” Γ. Διγενάκης

Να το νησί μας,
Προβάλλει μια χαρά,
Σαν όμορφο δελφίνι,
Στα γαλανά νερά.

Για κοίτα στ’ ακρογιάλι,
Πόσοι μας καρτερούν,
Και με λευκά μαντίλια,
Όλοι μας χαιρετούν.

(Σημ: Θα ήταν καλό, αν υπάρχει στην τάξη ευχέρεια χρόνου, τα παιδιά να μάθουν το μικρό αυτό ποίημα, για να το πούνε όλα μαζί, στο τέλος του εκπαιδευτικού τους ταξιδιού.)

Καλή δουλειά!

Σας περιμένουμε στο μουσείο Thalassa...